

Efectele aplicării sistemului electoral mixt în Republica Moldova: cazul circumscripției uninominale nr. 43, municipiul Cahul

Cornea, Sergiu

Veröffentlichungsversion / Published Version
Konferenzbeitrag / conference paper

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Cornea, S. (2019). Efectele aplicării sistemului electoral mixt în Republica Moldova: cazul circumscripției uninominale nr. 43, municipiul Cahul. In *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. Vol. VI, Partea 1 (pp. 11-20). Cahul: Cahul State University "B. P. Hasdeu". <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-65377-2>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC Licence (Attribution-NonCommercial). For more Information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

I. ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

EFECTELE APLICĂRII SISTEMULUI ELECTORAL MIXT ÎN REPUBLICA MOLDOVA: CAZUL CIRCUMSCRIPTIEI UNINOMINALE NR. 43, MUNICIPIUL CAHUL

THE EFFECTS OF THE APPLICATION OF THE MIXED ELECTORAL SYSTEM IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: THE CASE OF THE CAHUL UNINOMINAL CONSTITUENCY NO. 43

Sergiu CORNEA, dr. hab., conf. univ.
Catedra Științe Politice și Administrative

Abstract. *Until 2019 the parliamentary elections in the Republic of Moldova were based on a proportional system on party lists, at the parliamentary elections of February 24, 2019 it was applied the mixed voting system, an uninspired mix between the proportional and the majority system.*

There were created 51 uninominal constituencies for the parliamentary elections of February 24, 2019, of which 3 over the borders of the republic, 46 on the territory of the Republic of Moldova controlled by the constitutional authorities and 2 in the Transnistrian region.

There are examined the particularities of conducting the parliamentary elections in the uninominal constituency no. 43, Cahul municipality: the profiles of the candidates, their electoral actions and the results obtained in this electoral constituency.

It was found that a common tendency for candidates was, in many cases, the reorientation of the electoral discourse from the issues of "national interest" to those of "local interest", even if their solution is not within the competence of a deputy.

Keywords: *elections, mixed electoral system, uninominal constituency*

Considerații introductive. În cele trei decenii de independență Republica Moldova a experimentat ambele sisteme electorale, adică majoritar și proporțional, care au determinat evoluția sa politică, economică și socială. Ambele sisteme au generat, pe parcursul anilor, numeroase probleme de reprezentativitate și guvernabilitate, care s-au transformat, în timp, în adevărate crize politice. Mai mult decât atât, în Republica Moldova, în ultimii ani, a fost instaurat un regim politic autoritar, iar după alegerile locale din Chișinău – un regim de dictatură personală.¹

Dacă până în 2019 alegerile parlamentare în Republica Moldova se desfășurau în baza unui sistem proporțional pe liste de partid, la cele din 24 februarie a fost aplicat sistemul de vot mixt, un mixaj neinspirat dintre sistemul proporțional și cel majoritar. În aceeași zi a avut loc și un referendum național consultativ cu două întrebări: „Sunteți pentru reducerea numărului deputaților din Parlament de la 101 la 61?” și „Sunteți pentru ca poporul să poată revoca (demite) deputații din funcție dacă nu își îndeplinesc corespunzător obligațiile sale?”.

Sistemul electoral din Republica Moldova a fost modificat la 20 iulie 2017, când Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Legea nr. 154 prin care, în esență, a fost modificat sistemul electoral prin trecerea de la sistemul proporțional de vot la unul mixt.² Conform declarației explicative, scopul schimbării sistemului electoral a fost de a combina avantajele sistemului majoritar și proporțional. În acest context este important de menționat că din februarie 2012 până în aprilie 2017, în parlamentul Republicii Moldova au fost înregistrate cinci proiecte de lege privind schimbarea sistemului electoral.³

¹ Tomozei T. Republica Moldova în mreaja sistemului electoral mixt. <http://tribuna.md/2018/10/20/republica-moldova-in-mreaja-sistemului-electoral-mixt/> (accesat la 20.01.2019).

² Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 154 din 20.07.2017. Publicată în: Monitorul Oficial nr.253-264/422 din 21.07.2017.

³ Tăbărtă Ion Schimbarea sistemului electoral al Republicii Moldova: impactul asupra sistemului politic moldovenesc. http://fes-moldova.org/fileadmin/user_upload/SocialPolicyBriefs/POLICY_BRIEF_Schimbarea_sistemului_electoral_red_fin_ed.pdf (accesat la 20.01.2019).

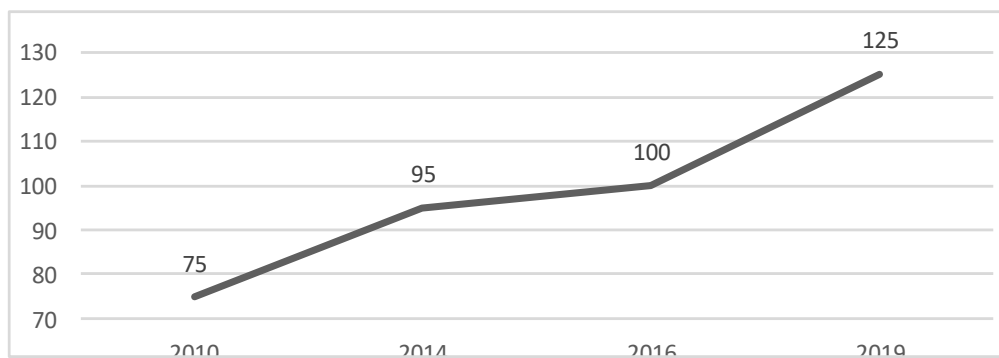
Inițiativa modificării sistemului electoral a fost criticată de opoziție și de societatea civilă, care au organizat proteste împotriva acestor modificări. Deficiențele sistemului electoral mixt invocate în cadrul dezbaterilor publice se rezumă la următoarele:

- denaturează reprezentativitatea parlamentului (ideologică, gender, reprezentarea etnică selectivă);
- avantajează partidele de la guvernare „cu mulți bani”, ceea ce va duce slăbirea sistemului de partide;
- partidele de la guvernare vor avea pârghii suplimentare pentru a pune presiune asupra oricărui candidat neconvenabil lor;
- guvernarea va putea „desena” circumscripțiile electorale după bunul său plac, astfel încât să-și mărească șansele de a învinge;
- prevederi neclare privind votul cetățenilor din regiunea transnistreană;
- vocea diasporei va fi anihilată;
- experiența statele vecine sau apropiate Republicii Moldova (România, Ucraina, Georgia) au avut experiențe nereușite cu sistemul uninominal.¹

Alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 s-au desfășurat într-un context politic tensionat, marcat de relații ostile dintre putere și opoziție, o încredere scăzută a cetățenilor în instituțiile statului, o continuă degradare a standardelor democratice și ca urmare, o răcire a relațiilor cu partenerii de dezvoltare, în special Uniunea Europeană. Invalidarea în iunie 2018 a alegerilor locale din municipiul Chișinău pe motive neconcludente, suprimarea independenței sistemului judiciar, dar și neregulile admise la constituirea circumscripțiilor uninominale au generat un înalt grad de neîncredere în rândul opoziției și a populației cu privire la corectitudinea alegerilor parlamentare.²

Circumscripțiile uninominale. Pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 au fost create 51 de circumscripții uninominale. Cele 51 de circumscripții uninominale au fost constituite în felul următor: 48 pe teritoriul țării: Nord: 1-12; Centru: 13-38; municipiul Chișinău: 23-33; Sud: 35-44; UTA Gagăuzia: 45-46; Transnistria: 47-48. În afara țării – 49 (țările din Est), 50 (țările din Vest), 51 (SUA și Canada).³ În Rusia și în țările din Est au fost create 27 de secții de votare, în țările membre ale UE și țările din Vest – 83 și 15 secții pentru SUA și Canada.⁴ Deși numărul secțiilor de votare create peste hotarele țării la ultimele alegeri (naționale și prezidențiale) indică un trend ascendent (vezi Diagrama 1), acest fapt încă nu asigură pe deplin dreptul la vot ale celor aproape un milion de cetățeni moldoveni aflați peste hotarele țării.

Diagrama 1: Numărul secțiilor de votare în afara hotarelor țării

Sursa: Mîndru Valeriu, Peru-Balan Aurelia Impactul votului mixt asupra calității clasei politice din Republica Moldova. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 1 (179), 2019, p. 107.

La crearea celor 51 de circumscripții uninominale pentru alegerile parlamentare din 24 februarie

¹ Tăbârță Ion Schimbarea sistemului electoral al Republicii Moldova: impactul asupra sistemului politic moldovenesc. http://fes-moldova.org/fileadmin/user_upload/SocialPolicyBriefs/POLICY_BRIEF_Schimbarea_sistemului_electoral_red_fin_ed.pdf (accesat la 20.01.2019).

² Alegerile parlamentare din 2019 în Republica Moldova.

http://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2019_%C3%AEn_Republica_Moldova (accesat la 17.02.2019).

³ Circumscripții electorale. <https://a.cec.md/ro/circumscripții-electorale-3661.html> (accesat la 09.07.2019).

⁴ Mîndru Valeriu, Peru-Balan Aurelia Impactul votului mixt asupra calității clasei politice din Republica Moldova. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 1 (179), 2019, p. 107.

2019 au fost admise următoarele neconcordanțe și omisiuni: nu au fost respectate hotărârile unităților administrativ-teritoriale pentru asigurarea unei reprezentări organice a intereselor acestora de către viitorii deputați; s-a admis neconcordanța competențelor teritoriale ale organelor electorale cu cele ale organelor administrative și de drept, care ar trebui să-și coordoneze eforturile și competențele pentru un proces electoral integru; s-a admis o diferență considerabilă dintre numărul de alegători a anumitor circumscripții uninominale, ceea ce contravine bunelor practici în materie electorală.¹

Pentru a concura în circumscripțiile uninominale, candidații independenți și cei din partea formațiunilor politice au trebuit să depună în perioada 26 decembrie 2018 – 4 ianuarie 2019 la Consiliile electorale de circumscripție actele necesare pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă, sarcina cărora era de a colecta semnăturile alegătorilor pentru susținerea candidaților. Pentru înregistrarea candidaților era necesar de a colecta 500–1000 semnături pentru candidații bărbați și 250–500 semnături pentru candidatele femei.

Candidații au fost înregistrați de consiliile electorale de circumscripție doar după ce grupurile de inițiativă au prezentat listele de subscripție cu numărul suficient de semnături, însoțite de celelalte acte obligatorii. Termenul limită de depunerea a documentelor menționate a expirat la 24 ianuarie 2019. Începând cu 25 ianuarie 2019, candidații înregistrați au putut participa în campania electorală, care a durat inclusiv până în ziua alegerilor.

Cei mai rapizi la colectarea semnăturilor au fost Partidul Democrat din Moldova și Partidul Socialiștilor din Republica Moldova. Recordurile stabilite de grupurile de inițiativă a celor două formațiuni politice se datorează folosirii la limită și fără scrupule a resurselor administrative, materiale, financiare și umane disponibile. În tabelul 1 este reflectată dinamica colectării semnăturilor pentru candidați de către formațiunile politice.

Tabelul 1 Numărul candidaților înregistrați de formațiunile politice

Formațiuni, care au desemnat candidați	Colectarea semnăturilor
Partidul Democrat din Moldova	2.6 zile
Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	4.8 zile
Blocul electoral “ACUM Platforma DA și PAS”	14.8 zile
Partidul “Șor”	8.8 zile
Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	15.3 zile
Partidul Liberal	18.6 zile
Partidul Nostru	17.9 zile
Partidul Național Liberal	18 zile
Partidul Verde Ecologist	19.5 zile
Partidul “Democrația Acasă”	20 zile
Candidați independenți	18.4 zile
Total / Mediu	11.9 zile

Sursa: http://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2019_%C3%AEn_Republica_Moldova (accesat la 17.02.2019).

În cursa electorală pe circumscripțiile electorale uninominale s-au înscris 320 de concurenți electorali, dintre care 55 de candidați independenți și 265 din partea a 10 formațiuni politice. Cei mai mulți candidați la funcția de deputat, câte 13, au fost înregistrați în circumscripțiile uninominale nr. 50 (țările din

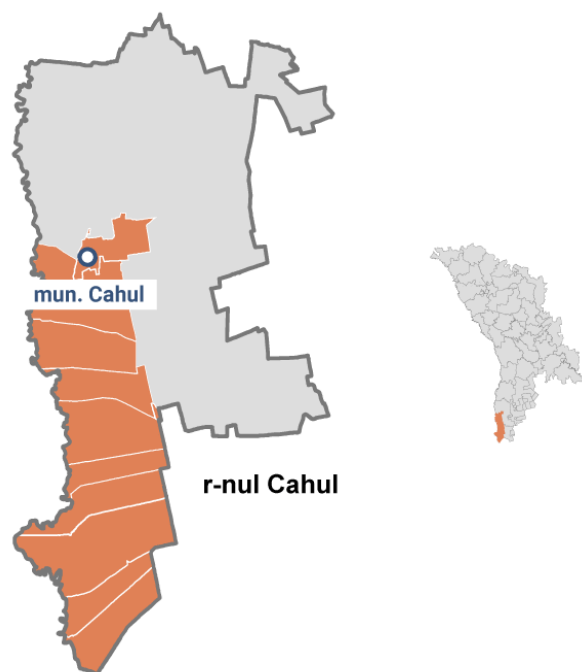
¹ Alegerile parlamentare din 2019 în Republica Moldova.
http://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2019_%C3%AEn_Republica_Moldova (accesat la 17.02.2019).

Vest) și în circumscripția uninominală nr. 51 (SUA și Canada). Cei mai puțini – 3 au fost înregistrați în circumscripția uninominală nr. 4 or. Râșcani.¹

Candidații au fost înscrși în buletinele de vot potrivit ordinii înregistrării lor. În cazul înregistrării mai multor candidați în aceeași zi, ordinea înscrierii în buletinul de vot a fost stabilită prin tragerea la sorți.

Circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul. Circumscripția uninominală nr. 43 la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 a cuprins localități dintr-un singur raion – Cahul. Din circumscripție fac parte 13 localități: 1 municipiu și 10 sate (comune), cu alte 2 sate în componența lor (Harta 1).

Harta 1 Circumscripția nr. 43, Cahul

Sursa: Circumscripția uninominală nr. 43, Cahul la alegerile parlamentare din 2019. http://alegeri.md/w/Circumscrip%C8%9Bia_uninominal%C4%83_nr._43,_Cahul_la_alegerile_parlamentare_din_2019 (accesat la 17.02.2019).

În circumscripție au fost incluse satele raionului Cahul amplasate la Sud de municipiul reședință, de-a lungul râului Prut (s. Crihana Veche, c. Manta, s. Vadul lui Isac, s. Colibași, s. Brânza, s. Văleni, s. Slobozia Mare, s. Câșlița Prut, s. Giurgiulești), municipiul Cahul și localitatea – exclavă a raionului – Alexandru Ioan Cuza.²

Celelalte 26 localități ale raionului Cahul au fost incluse în componența Circumscripției uninominale nr. 42, orașul Cantemir alături de 10 localități din raionul Cantemir.³

Numărul total al alegătorilor circumscripției a constituit cifra de 60.726 persoane, jumătate fiind din municipiul Cahul. Repartizarea alegătorilor după localități este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabelul 2: Numărul de alegători incluși în Circumscripția uninominală nr. 43

Nr.	Localități	Alegători
1	Mun. Cahul	31.163
2	Alexandru Ioan Cuza	2.013
3	Brînza	2.074

¹ În circumscripțiile electorale uninominale au fost înregistrați 321 de concurenți electorali. https://a.cec.md/ro/in-circumscripțiile-electorale-uninominale-au-fost-inregistrati-321-de-2781_92408.html (accesat la 08.07.2019).

² Circumscripția uninominală nr. 43. https://cec.md/storage/ckfinder/files/prezentarecircumscripții/Circumscripția_43.pdf (accesat la 25.01.2019).

³ Circumscripția uninominală nr. 42. https://cec.md/storage/ckfinder/files/prezentarecircumscripții/Circumscripția_42.pdf (accesat la 25.01.2019).

4	Cîșlița-Prut	1.032
5	Colibași	4.737
6	Crihana Veche	3.704
7	Giurgiulești	2.634
8	Manta	3.407
9	Slobozia Mare	4.967
10	Vadul lui Isac	2.474
11	Văleni	2.521
	Total	60.726

Sursa: https://gov.md/sites/default/files/43._or._cahul.pdf (accesat la 17.02.2019).

La 28 ianuarie 2019, Consiliul electoral al Circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul a constituit birourile electorale ale secțiilor de votare din cadrul circumscripției.¹

Concurenții electorali. Pentru participarea în cursa electorală pe circumscripția uninominală nr. 43, mun. Cahul, au fost înregistrați opt candidați electorali: Oleg Creciun de la Partidul Democrat din Moldova (nr. 1); Evgheni Osadcenco de la Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (nr. 2); Antonina Belobrova de la Partidului „Șor” (nr. 3); Gheorghe Ghețivu de la Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (nr. 4); Sergiu Tutovan de la Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” (nr. 5); Sergiu Rența de la Partidul Nostru (nr. 6); Ștefan Secăreanu de la Partidul Liberal (nr. 7) și candidatul independent Ion Groza (nr. 8). În continuare vom face o succintă prezentare a concurenților electorali.²

1. Oleg Creciun, medic de profesie, deținea funcția de director al Spitalului Raional Cahul. A fost director interimar al Centrului național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească și viceministru al Sănătății până în 2017 când și-a dat dimisia. Conducătorul grupului de inițiativă a fost Alexandru Hagioglo, directorul Centrului Medicilor de Familie Cahul.

2. Evghenii Osadcenco, asistent de deputat în cadrul Parlamentului Republicii Moldova. De asemenea era operator într-o companie de produse alimentare. Din 2000 până în 2006 a fost inspector superior la Direcția Pază de Stat a MAI, din 2006 până în 2010 a fost șef al Secției organizare, analiză și control al Inspectoratului de Poliție, Cahul, iar din 2010 până în 2016 – șef-adjunct al Direcției situații excepționale Cahul a MAI.

3. Antonina Belobrova, economistă de profesie, deține și funcția de președintă a organizației teritoriale a partidului „Șor”.

4. Gheorghe Ghețivu, directorul SA „Apă-Canal Cahul”. A fost viceprimar al or. Cahul, inginer șef al ÎM Apă-Canal Cahul, o lungă perioadă de timp director interimar, iar după reorganizarea întreprinderii municipale în Societate pe Acțiuni, în anul 2017, Gheorghe Ghețivu a fost ales prin concurs director. În 2017, întreprinderea a cerut Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică majorarea tarifului la apă și energie de 46,6%. ANRE a aprobat o scumpire de 15%.

5. Sergiu Tutovan, de profesie agronom, doctor în științe agricole și director al Asociației producătorilor de struguri. A devenit consilier raional Cahul pe lista PPEM. În 2014, Sergiu Tutovan a candidat la alegerile parlamentare pe lista Partidului Forța Poporului.

6. Sergiu Rența, economist de profesie, președintele Frațiunii PP Partidul Nostru din Consiliul orașenesc Cahul și consilier raional. În 2015 a candidat la primăria Cahul.

7. Ștefan Secăreanu, jurnalist, angajat la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. A fost redactor-șef și director al publicației „ȚARA” (1990-2013). A deținut trei mandate de deputat pe listele partidelor Frontului Popular din Moldova, Partidul Popular Creștin Democrat (vicepreședinte) și blocului electoral „Convenția Democrată din Moldova”.

8. Ion Groza, președintele raionului Cahul. A fost președintele unei fundații umanitare și consilier raional Cahul. A fost membru PLDM, dar în 2016 toată echipa PLDM Cahul părăsește partidul împreună cu Groza. A fost pastor la Biserica baptistă „Speranța” din satul Crihana Veche al aceluiași raion. Din 2000 până în 2015 a fost consilier raional Cahul. Grupul de inițiativă care l-a susținut a fost alcătuit din consilieri raionali și primari.

¹ Hotărârile Consiliului electoral al Circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul cu privire la constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare din cadrul circumscripției din 28 ianuarie 2019.

https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/HCECE_constituirea%20BESV_Cahul.pdf (accesat la 03.02.2019).

² Alegeri 2019: Circumscripția #43, Cahul. <https://regional.md/alegeri-2019-circumscripția-43-cahul/> (accesat la 17.02.2019).

Competiția electorală. La 19 februarie Candidatul PDM pe CEU nr. 43 Cahul, Oleg Creciun a anunțat retragerea sa din cursa electorală. Într-un mesaj postat pe facebook acesta a menționat că decizia de retragere vine în urma unui sondaj intern, fiind luată împreună cu toată echipa. Oleg Creciun a menționat că în situația în care favorit de a câștiga circumscripția 43 este candidatul Socialiștilor, decizia de a se retrage vine să consolideze forțele pro-europene din regiune. „Mă retrag ca să avem, de la Cahul, un deputat pro-european nu unul socialist, oamenii singuri să se decidă pe cine să voteze” menționa O. Creciun.¹ La 21 februarie 2019, Judecătoria Cahul, a emis hotărârea în dosarul nr. 3- 18/2019 prin care a acceptat cererea lui Oleg Creciun de retragere a candidaturii sale la funcția de deputat pentru circumscripția electorală uninominală nr. 43, mun. Cahul. Hotărârea respectivă a constituit temei de anulare de către Consiliul electoral al circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul, a înregistrării candidaturii lui Oleg Creciun în calitate de concurent electoral la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea PDM pe circumscripția electorală uninominală nr. 43, mun. Cahul.²

Evghenii Osadenco în dezbaterile electorale a criticat sistemul actual de guvernământ - Republica Parlamentară, declarând că va opta pentru schimbarea acesteia, făcând o paralelă cu familia în care trebuie să fie un stăpân care este răspunzător de toate celea ce se petrec în cadrul familiei. Vorbind despre țară, aceasta de asemenea este o familie mare și unică unde trebuie să existe o persoană responsabilă de la care să putem cere, care va avea susținerea Parlamentului: „Obținând majoritatea în parlament vom putea promova legile înaintate de către domnul președinte”. În plan geostrategic „dorim să reîntoarcem relațiile bune cu Federația Rusă, însă nu vorbim despre suspendarea bunelor relații cu Uniunea Europeană”. Și-a exprimat părerea că „Zece ani de distrugere, provocați de Euro-Unioniști, s-au soldat cu migrația în masă a cetățenilor noștri, devastarea satelor, închiderea școlilor, spitalelor și furtul miliardului”. A vehiculat ideea că PSRM este unicul partid care are un program de dezvoltare a țării în general, dar și pentru fiecare circumscripție în parte.³

Candidatul Sergiu Rența și-a formulat programul său electoral prin următoarele aserțiuni: „Eu, împreună cu echipa Partidului Nostru avem ce spune oamenilor. Continuăm cu același slogan: Moldova trebuie să fie reconstituită cu o nouă Constituție, Moldova trebuie să fie eliberată de statul capturat, Moldova trebuie să aibă o justiție corectă și echitabilă, trebuie să avem o economie puternică, o economie care să dezvolte țara noastră și să nu deschidă calea migrației. Trebuie să fim aici stăpâni la noi acasă”.⁴

Mesajul electoral al candidatului S. Tutovan a fost în unison cu platforma electorală a Blocului electoral ACUM. Atât Gh. Ghețivu cât și Antonina Belobrova nu s-au făcut remarcați printr-o campanie electorală activă în spațiul public. Ambii au promovat programele electorale ale formațiunilor politice din care fac parte. Eforturile formației Zdob și Zdob cu Anastasia Lazariuc în cadrul unui concert electoral al Partidului „Șor”, organizat la 17 februarie, în Piața Independenței din Cahul nu au contribuit prea mult la promovarea formațiunii și a candidatei A. Belobrova.⁵

Candidatul Șt. Secăreanu și-a asumat următoarele angajamente în fața cahulenilor:

- desființarea autonomiei găgăuze,
- repunerea în funcțiune a Aeroportului Cahul,
- înlăturarea monopolului balnear al mafiei asupra apei cu proprietăți curative unice a Lacului Sărat din Cahul,
- construcția a 5 km de cale ferată de la Giurgiulești până la Galați,
- reabilitarea Portului Cahul pe râul Prut,
- ridicarea la Cahul a unui Complex statuar dedicat lui Alexandru Ioan Cuza și tuturor cahulenilor

¹ Candidatul PDM pe CEU nr. 43 Cahul, Oleg Creciun confirmă retragerea sa din cursa electorală.

<https://ziadeazi.md/post/oleg-creciun-ma-retrag-ca-sa-avem-un-de-la-cahul-deputat-pro-european-nu-unul-socialist> (accesat la 20.02.2019).

² Hotărârea nr. 15/01 din 22 februarie 2019 a Consiliului electoral al Circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul cu privire la anularea înregistrării dlui Oleg Creciun în calitate de candidat la funcția de deputat în parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Democrat din Moldova pentru circumscripția electorală uninominală nr.43, mun. Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Hot_%20anularea%20inregistrarii_Creciun%20Oleg.pdf (accesat la 24.02.2019).

³ Osadenco: „Zece ani de distrugere, provocați de Euro - Unioniști, s-au soldat cu devastarea satelor și furtul miliardului” (12-02-2019).

<https://ziadeazi.md/post/osadenco-zece-ani-de-distrugere-provocati-de-euro-unionisti-s-au-soldat-cu-devastarea-satelor-si-furtul-miliardului> (accesat la 16.02.2019).

⁴ Sergiu Rența: Noi trebuie să eliberăm Țara de acest regim mafiot și corupt. <https://ziadeazi.md/post/sergiu-renta-noi-trebuie-sa-eliberam-tara-de-acest-regim-mafiot-si-corrupt>. (accesat la 16.02.2019).

⁵ Candidata Partidului „Șor” - huiduită la Cahul. <https://ziadeazi.md/post/candidata-partidului-sor-huiduita-la-cahul-video> (accesat la 19.02.2019).

artizani ai Unirii,

- edificarea Monumentului Deportaților, statuiei poetului martir Andrei Ciurunga și statuiei savantului cahulean de renume mondial Eugen Grebennicov.¹

I. Groza a insistat în campania electorală pe faptul că este un candidat independent și în acțiunile și deciziile sale nu va fi influențat de interesele de partid: „Vin cu intenția ca să avem o conlucrare și o comunicare constantă, orice Lege elaborată și adoptată de Parlament să fie în primul rând consultată cu cetățenii mei din teritoriu, să fie în interesul celor din regiunea noastră, de la sudul țării. Avem nevoie de politici pentru protecția copiilor, familiilor, sănătate. Avem multe lucruri de făcut împreună și consider că schimbarea trebuie să înceapă de la noi”.²

O tendință comună pentru candidați a fost, în foarte multe cazuri, reorientarea discursului electoral de la problemele de „interes național”, spre cele de interes local (problemele infrastructurii locale), chiar dacă rezolvarea lor nu ține de competența unui deputat.

Rezultatele alegerilor. În circumscripțiile uninominale au fost declarați învingători candidații care au obținut cel mai mare număr de voturi. Precizăm faptul că în circumscripțiile uninominale alegerile s-au desfășurat într-un singur tur fără prag electoral pentru validarea alegerilor. A fost ales deputat un singur candidat – cel care obține cel mai mare număr din voturile valabile ale alegătorilor.

La votare au participat 1.457.220 alegători (49,22 % din numărul total al alegătorilor),³ cu 192.182 mai puțin decât la alegerile parlamentare din 2014 (1.649.402).⁴ Nici politicile populiste introduse de guvern în 2018, nici referendumul consultativ privind diminuarea dimensiunii parlamentului, care a avut loc concomitent cu alegerile, nu au avut mare impact asupra stimulării participării cetățenilor la vot.⁵

În Circumscripția uninominală 43 Cahul au participat la votare 25.124 de alegători din cei 60.765 incluși în listele electorale de bază (Anexa 1). Prezența la vot în Circumscripția uninominală 43 Cahul a fost mai joasă decât media generală, constituind 42.07% față de 49,22%. Alegătorii cu vârsta de la 41 de ani și mai mult au constituit 69,68% dintre alegători, dintre care alegătorii cu vârsta de peste 71 de ani – 7.97% (Anexa 2). Aceeași prezență de 42.07% (41.487 din numărul total de alegători) a fost și la nivelul raionului Cahul (Anexa 3).

În rezultatul competiției electorale candidații au obținut următoarele rezultate:

1. Groza Ion – 7.524,
2. Osadenco Evgheni – 6.845,
3. Tutovan Sergiu – 5.125,
4. Belobrova Antonina – 1.398,
5. Ghețivu Gheorghe – 895,
6. Rența Sergiu – 721,
7. Secăreanu Ștefan – 462.⁶

Astfel, potrivit numărului de voturi acumulate și în conformitate cu art. 94 și art. 97 din Codul electoral, a fost ales deputat în circumscripția electorală uninominală nr. 43, municipiul Cahul candidatul independent Ion Groza.⁷

În rezultatul alegerilor parlamentare, după ce Ion Groza a obținut mandatul de deputat, raionul Cahul a rămas cu funcția de președinte al raionului vacantă. În această situație s-au pomenit încă cinci raioane ale căror președinți de raion au câștigat mandatul de deputat în circumscripțiile uninominale: Glodeni (Ion Leucă), Hîncești (Ghenadie Buza), Rezina (Eleonora Graur), Taraclia (Chiril Tatarli), Ungheni (Ludmila Guzun).

¹ Angajamente în fața cahulenilor. <https://secareanu.wordpress.com/2019/02/page/1/> (accesat la 05.02.2019).

² Ion Groza: Nu voi depinde de vreun partid. <https://ziuadeazi.md/post/ion-groz-nu-voi-depinde-de-vre-un-partid> (22.02.2019).

³ Procesul verbal de totalizare a rezultatelor alegerilor parlamentare.

<https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procesul%20verbal%20de%20totalizare%20a%20rezultatelor%20alegerilor%20parlamentare.pdf> (accesat la 06.06.2019).

⁴ Alegerile parlamentare 30 noiembrie 2014: rezultatele alegerilor. https://a.cec.md/storage/old_site_files/t/r/ (accesat la 06.06.2019).

⁵ Censura Denis Moldovan Elections: still between State Capture vs. Russian Influence. http://www.3dcftas.eu/system/tdf/Op-Ed_2.pdf?file=1&type=node&id=530&force= (accesat la 06.06.2019).

⁶ Proces-verbal privind totalizarea rezultatelor votării la alegerea deputatului pentru circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procese%20verbale/Procese%20verbale%20 uninominal/43_PV_totalizare_CU.pdf (accesat la 07.03.2019).

⁷ Proces-verbal privind totalizarea rezultatelor votării la alegerea deputatului pentru circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procese%20verbale/Procese%20verbale%20 uninominal/43_PV_totalizare_CU.pdf (accesat la 07.03.2019).

În circumscripțiile uninominale mandatul de deputat s-a obținut și cu 27-40 procente din numărul participanților la scrutinul electoral. De exemplu, în Circumscripția uninominală nr. 43, Cahul, I. Groza a obținut mandatul de deputat cu 30% de voturi, 7.524 din 25.124. Și în alte circumscripții învecinate s-a atestat aceiași situație:

- Circumscripția 40, Cimișlia, Dumitru Diacov (PDM) – 27,3% – 6.634 din 24.263;
- Circumscripția 41, Leova, Efrosinia Grețu (PDM) – 28,4% – 6.820 din 23.962;
- Circumscripția uninominală 42, Cantemir – 34%, Elena Bacalu – 8.335 din 24.546.

Doar în 7 circumscripții uninominale au fost obținute mandatele cu voturile a peste 50% din numărul votanților (circumscripțiile 17 și 18 unde au candidat V. Plahotniuc și Il. Șor, circumscripțiile 44 și 45 din Găgăuzia și circumscripțiile 46, 47 și 48 din Transnistria).¹

În mai multe cazuri, mandatele au fost obținute cu o diferență de doar câteva sute de voturi față de contracandidați: în circumscripția nr. 11, Fălești – 374 de voturi, în circumscripția nr. 40, Cimișlia – 172 de voturi, în circumscripția nr. 4, Râșcani – 170 de voturi, în circumscripția nr. 26, mun. Chișinău – 138 de voturi și în circumscripția 42, Cantemir – 65 de voturi.²

Concluzii. Introducerea sistemului electoral a avut drept consecință schimbarea criteriului de creare a circumscripțiilor electorale: de la administrativ-teritorial la cel teritorial-demografic care a favorizat apariția entităților electorale etno-politice. Art. 80 al Codului Electoral prevede că: „f) circumscripțiile uninominale în care locuiesc compact minoritățile naționale vor fi constituite luându-se în considerare interesele acestora și ținându-se cont de hotărârile unităților administrativ-teritoriale respective; și g) circumscripțiile uninominale de pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia se vor constitui în așa fel încât să nu depășească hotărârile administrative ale autonomiei, totodată aceste circumscripții nu vor putea fi completate cu localități din afara autonomiei, luându-se în considerare riscul diluării minorității naționale”.³

După cum au anticipat M. Bakken și Ad. Sorescu sistemul majoritar într-un tur de scrutin a schimbat modul în care alegătorii aleg candidații.⁴ Pe lângă faptul că imaginea și reputația candidatului contează mai mult decât în cadrul sistemului proporțional, noul sistem electoral a determinat alegătorii să recurgă la așa-numitul „vot util”, adică votul exprimat nu neapărat în favoarea celui mai preferat candidat, ci în favoarea unuia dintre cei care au mai multe șanse să câștige.

În cadrul circumscripțiilor uninominale candidații formațiunilor politice și-au reorientat discursul electoral de la problemele de „interes național”, spre cele de interes local (problemele infrastructurii locale), chiar dacă rezolvarea lor nu ține de competența unui deputat. Această strategie a candidaților, adoptată în fond pentru a crea sentimentul de apropiere de cetățeni și nevoile lor conduce atât la distorsionarea conceptului de interes public, cât și la crearea decalajului dintre agenda administrativă și agenda cetățenilor.⁵

La implementarea sistemului electoral mixt nu au fost luate în considerare realitățile politice, sociale, culturale și instituționale ale societății moldovenești: sistemul mixt a fost folosit pentru alegerea unui parlament unicameral într-un sistem pluripartidist ce include 46 partide politice. În unele circumscripții uninominale mandatul de deputat s-a obținut și cu 27-40 procente din numărul de voturi valabil exprimate.

Bibliografie:

1. Alegeri 2019: Circumscripția #43, Cahul. <https://regional.md/alegeri-2019-circumscripția-43-cahul/> (accesat la 17.02.2019).
2. Alegerile parlamentare 30 noiembrie 2014: rezultatele alegerilor. https://a.cec.md/storage/old_site_files/r/r/ (accesat la 06.06.2019).
3. Alegerile parlamentare din 2019 în Republica Moldova. http://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2019_%C3%AEn_Republica_Moldova (accesat la 17.02.2019).

¹ Procese verbale scanate_Circumscripții uninominale. <https://a.cec.md/ro/procese-verbale-scanate-circumscripții-uninominale-4292.html> (accesat la 11.07.2019).

² Procese verbale scanate_Circumscripții uninominale. <https://a.cec.md/ro/procese-verbale-scanate-circumscripții-uninominale-4292.html> (accesat la 11.07.2019).

³ Codul Electoral (Legea nr. 1381-XIII din 21.11.97). Republicată în: Monitorul Oficial nr. 451-463 din 29.12.2017.

⁴ Bakken Mette, Sorescu Adrian Proiectarea sistemului electoral în Republica Moldova. https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/05/sistem_electoral_RO_web.pdf (accesat la 20.01.2019).

⁵ Cornea Valentina The Sources of distortion of local public interest. Transylvanian International Conference in Public Administration: Cluj-Napoca, Romania, 2-4 November 2017/ ed.: Cristina M. Hîntea, Bogdan A. Moldovan, Bianca V. Radu, Raluca M. Suci. Cluj-Napoca: Accent, 2018, pp.101-114. ISBN 978-606-561-184-9 24

4. Angajamente în fața cahulenilor. <https://secareanu.wordpress.com/2019/02/page/1/> (accesat la 05.02.2019).
5. Bakken Mette, Sorescu Adrian Proiectarea sistemului electoral în Republica Moldova. https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/05/sistem_electoral_RO_web.pdf (accesat la 20.01.2019).
6. Candidata Partidului „Șor” - huiduită la Cahul. <https://ziuadeazi.md/post/candidata-partidului-sor-huiduita-la-cahul-video> (accesat la 19.02.2019).
7. Candidatul PDM pe CEU nr. 43 Cahul, Oleg Creciun confirmă retragerea sa din cursa electorală. <https://ziuadeazi.md/post/oleg-creciun-ma-retrag-ca-sa-avem-un-de-la-cahul-deputat-pro-european-nu-unul-socialist> (accesat la 20.02.2019).
8. Cenusă Denis Moldovan Elections: still between State Capture vs. Russian Influence. http://www.3dcftas.eu/system/tdf/Op-Ed_2.pdf?file=1&type=node&id=530&force= (accesat la 06.06.2019).
9. Circumscripția uninominală nr. 42. https://cec.md/storage/ckfinder/files/prezentarecircumscripții/Circumscripția_42.pdf (accesat la 25.01.2019).
10. Circumscripția uninominală nr. 43. https://cec.md/storage/ckfinder/files/prezentarecircumscripții/Circumscripția_43.pdf (accesat la 25.01.2019).
11. Circumscripții electorale. <https://a.cec.md/ro/circumscripții-electorale-3661.html> (accesat la 09.07.2019).
12. Codul Electoral (Legea nr. 1381-XIII din 21.11.97). Republicată în: Monitorul Oficial nr. 451-463 din 29.12.2017.
13. Cornea Valentina The Sources of distortion of local public interest. Transylvanian International Conference in Public Administration: Cluj-Napoca, Romania, 2-4 November 2017/ ed.: Cristina M. Hințea, Bogdan A. Moldovan, Bianca V. Radu, Raluca M. Suciuc. Cluj-Napoca: Accent, 2018, pp.101-114.
14. Hotărârea nr. 15/01 din 22 februarie 2019 a Consiliului electoral al Circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul cu privire la anularea înregistrării dlui Oleg Creciun în calitate de candidat la funcția de deputat în parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Democrat din Moldova pentru circumscripția electorală uninominală nr.43, mun. Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Hot_%20anularea%20inregistrării_Creciun%20Oleg.pdf (accesat la 24.02.2019).
15. Hotărârile Consiliului electoral al Circumscripției electorale uninominale nr. 43, mun. Cahul cu privire la constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare din cadrul circumscripției din 28 ianuarie 2019. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/HCECE_constituirea%20BESV_Cahul.pdf (accesat la 03.02.2019).
16. În circumscripțiile electorale uninominale au fost înregistrați 321 de concurenți electorali. https://a.cec.md/ro/in-circumscripțiile-electorale-uninominale-au-fost-inregistrati-321-de-2781_92408.html (accesat la 08.07.2019).
17. Ion Groza: Nu voi depinde de vreun partid. <https://ziuadeazi.md/post/ion-groza-nu-voi-depinde-de-vre-un-partid> (22.02.2019).
18. Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 154 din 20.07.2017. Publicată în: Monitorul Oficial nr.253-264/422 din 21.07.2017.
19. Mîndru Valeriu, Peru-Balan Aurelia Impactul votului mixt asupra calității clasei politice din Republica Moldova. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 1 (179), 2019, p. 102-117.
20. Osadenco: „Zece ani de distrugere, provocați de Euro - Uniuniști, s-au soldat cu devastarea satelor și furtul miliardului” (12-02-2019). <https://ziuadeazi.md/post/osadenco-zece-ani-de-distrugere-provocati-de-euro-unionisti-s-au-soldat-cu-devastarea-satelor-si-furtul-miliardului> (accesat la 16.02.2019).
21. Procese verbale scanate_Circumscripții uninominale. <https://a.cec.md/ro/procese-verbale-scanate-circumscripții-uninominale-4292.html> (accesat la 11.07.2019).
22. Procesul verbal de totalizare a rezultatelor alegerilor parlamentare. <https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procesul%20verbal%20de%20totalizare%20a%20rezultatelor%20alegerilor%20parlamentare.pdf> (accesat la 06.06.2019).
23. Proces-verbal privind totalizarea rezultatelor votării la alegerea deputatului pentru circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procese%20verbale/Procese%20verbale%20uninominal/43_PV_totalizare_CU.pdf

- (accesat la 07.03.2019).
24. Sergiu Rența: Noi trebuie să eliberăm Țara de acest regim mafiot și corupt. <https://ziuadeazi.md/post/sergiu-renta-noi-trebuie-sa-eliberam-tara-de-acest-regim-mafiot-si-corupt>. (accesat la 16.02.2019).
25. Tăbârță Ion Schimbarea sistemului electoral al Republicii Moldova: impactul asupra sistemului politic moldovenesc. http://fesmoldova.org/fileadmin/user_upload/SocialPolicyBriefs/POLICY_BRIEF_Schimbarea_sistemului____electoral_red_fin_ed.pdf (accesat la 20.01.2019).
26. Tomozei T. Republica Moldova în mreaja sistemului electoral mixt. <http://tribuna.md/2018/10/20/republica-moldova-in-mreaja-sistemului-electoral-mixt/> (accesat la 20.01.2019).

Anexe:

Anexa 1: Totalizarea rezultatelor votării la alegerea deputatului pentru circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul

Numărul de alegatori incluși în listele electorale de baza – 60.765
Numărul de alegatori incluși în listele electorale suplimentare – 1.040
Numărul de alegatori care au primit buletine de vot – 25.150
Numărul de alegatori care au participat la votare – 25.124
Numărul buletinelor de vot declarate nevalabile – 2.154
Numărul total de voturi valabil exprimate – 22.970

Sursa: Proces-verbal privind totalizarea rezultatelor votării la alegerea deputatului pentru circumscripția uninominală nr. 43, municipiul Cahul. https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Procese%20verbale/Procese%20verbale%20uninomial/43_PV_totalizare_CU.pdf (accesat la 07.03.2019).

Anexa 2: Prezența la vot în Circumscripția uninominală 43, mun. Cahul

Prezența la vot – 25.524 (42.07%)

Dezagregarea pe sexe:

Femei – 13.563 (53.14%)

Bărbați – 11.961 (46.86%)

Dezagregarea după vârstă:

56-70 ani – 9.101 (35.66%)

41-55 ani – 6.648 (26.05%)

26-40 ani – 5.557 (21.77%)

18-25 ani – 2.183 (8.55%)

71+ ani – 2.035 (7.97%)

Sursa: Prezența la vot c.u.43. <https://pv.cec.md/cec-template-uninominale-prezenta.html> (accesat la 25.02.2019).

Anexa 3: Prezența la vot în raionul Cahul

Prezența la vot – 41.487 (42.07%)

Dezagregarea pe sexe:

Femei – 22.054 (53.16%)

Bărbați – 19.433 (46.84%)

Dezagregarea după vârstă:

56-70 ani – 14.452 (34.84%)

41-55 ani – 10.837 (26.12%)

26-40 ani – 9.389 (22.63%)

18-25 ani – 3.452 (8.32%)

71+ ani – 3.357 (8.09%)

Sursa: Prezența la vot Cahul. <https://pv.cec.md/> (accesat la 25.02.2019).